

Rejon Galicji Zachodniej został podczas działań wojennych, podzielony na XI okręgów. W sumie na terenie wspomnianej Galicji Zachodniej utworzono 400 cmentarzy wojennych i nadano im kolejne numery. Budowę cmentarzy prowadził austrowęgierski Oddział Grobów Wojennych przy dowództwie Okręgu Wojskowego „Galicja Zachodnia”. W latach 1915-1918 w samym tylko Okręgu IX zbudowano 40 cmentarzy, w tym część na obszarze istniejących już cmentarzy parafialnych. Pracami kierował Franz Stark.

Zwiedzanie cmentarzy wojennych i wojskowych I Wojny Światowej, prócz niewątpliwej możliwości oddania hołdu zmarłym młodym ludziom, umożliwi zdobywanie odznaki Oddziału PTTK Ziemi Tarnowskiej w Tarnowie „Szlakami Cmentarzy Wojskowych I Wojny Światowej”. Aby zdobyć brązową odznakę należy, zgodnie z regulaminem, w ciągu jednego roku odwiedzić 15 cmentarzy wojskowych I Wojny Światowej w Galicji Zachodniej.

Na naszą wycieczkę wyruszymy z miejscowości Muchówka, drogą polną na południe. Pierwszy przystanek będzie przy cmentarzu nr 308 Królówka-Muchówka.

Cmentarz wojenny nr 308 - położony jest na skraju lasu zwanego Dębiny. Jest jednym z największych cmentarzy w tym okręgu. Ma powierzchnię 2200 m². Składa się z dwóch kwater - półkolistej otoczonej kaskadowym, kamiennym murem i prostokątnej otoczonej filarami z metalowymi poprzecznymi rurkami. Obie części oddziela niski kamienny stopień-murek. Pośrodku owalnej części, na postumencie, znajduje się kamienny pomnik zwieńczony krzyżem. Na cmentarzu spoczywa 994 żołnierzy trzech walczących armii, w tym 95 armii austro-węgierskiej, 290 żołnierzy armii niemieckiej oraz 606 żołnierzy armii rosyjskiej.

Dalej wrócimy do drogi polnej i odwiedzimy kolejno trzy znajdujące się nieopodal siebie cmentarze nr: 305, 306 i 307.

Cmentarz wojenny nr 305 - Łąka Dolna. Obiekt jest dużo mniejszy, bo posiada powierzchnię 300 m². Zbudowany jest na planie prostokąta ogrodzonego kamiennymi słupami z drewnianym płotem. Głównym elementem cmentarza, na którym rośnie stary dąb, jest położona pośrodku ogrodu od strony zachodniej, kamienna ściana pomnikowa z krzyżem kamiennym i betonową półką. Pochowano tu wyłącznie żołnierzy armii pruskiej w liczbie 124 poległych.

Cmentarz nr 306 - Łąka Dolna. Położony jest na południe od nr 305, w polach. Założony jest również na planie prostokąta o nieco większej powierzchni 450 m². Otoczony ogrodzeniem z kamiennych słupków, między którymi znajduje się drewniany płot. Głównym elementem dekoracyjnym tego cmentarza jest postawiona przy zachodniej ścianie ogrodu, murowana ściana pomnikowa z krzyżem, również murowanym z kamienia. Na dole znajduje się betonowa ławeczka. Na tym cmentarzu pochowano 110 żołnierzy z oddziałów pruskich.

Cmentarz nr 307 - Łąka Dolna. Położony najbardziej na południe z zespołu czterech cmentarzy, a jednocześnie najmniejszy z nich. Posiada powierzchnię 100 m². Ogradzony jest podobnie do dwóch poprzednich. Głównym elementem dekoracyjnym jest kamienna płyta z murowanym krzyżem i ławeczką. Zlokalizowano tu siedem mogił zbiorowych, w których pochowano 57 żołnierzy armii pruskiej.

Od cmentarza nr 307 wrócimy nieco polną drogą i udamy się przez pola na zachód, a następnie między zabudowaniami na południe do drogi przez Łąkę Dolną. Stąd zabierze nas autokar i przewiezie do Żegociny. Tu możemy zwiedzić kościół parafialny pw. Św. Mikołaja z 1895 r., w którym znajduje się gotycka chrzcielnica oraz tęczą z gotycką rzeźbą Jezusa na krzyżu, Marki Boskiej i św. Jana. Tutaj też, jeśli pogoda pozwoli, na niewielkim skwerze, będziemy mogli odpocząć. W Żegocinie znajdują się dwa cmentarze wojenne - nr 301 i nr 302.

Cmentarz nr 301 - Żegocina. Położony jest za murem kościoła parafialnego i odgradzony od terenu przykościelnego grubym łańcuchem rozpiętym między betonowymi słupkami. Cmentarz ma kształt nieregularnego wielokąta o niewielkiej powierzchni 460 m². Cechuje się brakiem pomnika cmentarnego. W dwudziestu mogiłach pochowano 12 Austriaków, 70 Niemców i 9 Rosjan.

Cmentarz nr 302 - Żegocina. Zbudowany został na planie prostokąta o sporej powierzchni 1950 m² i zajmuje znaczny obszar cmentarza parafialnego, od którego odgradzony jest naturalnym zielonym rozdziałem w postaci starych drzew i żywopłotu. Na środku alejki cmentarnianej znajduje się kamienny pomnik zwieńczony nowym drewnianym krzyżem z figurą Chrystusa, wzorowanym na wcześniej istniejącym. Na bocznych słupkach znajdują się mniejsze krzyże: niemiecki i austriacki. Pochowano tu 276 żołnierzy w tym 152 niemieckich, 22 austro-węgierskich i 102 Rosjan.

Z Żegociny będziemy się wspinać zielonym szlakiem na szczyt Łapusze Zachodnie o wys. 661 m n.p.m., a stąd niebieskim szlakiem udamy się do Rajbrotu przechodząc jeszcze przez szczyty Łapusze Środkowe i Wschodnie. Szlak prowadzi głównie lasem.

W Rajbrocie znajduje się bardzo interesujący zespół kościoła parafialnego pw. Narodzenia NMP. Obiekt znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej województwa małopolskiego. Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wybudowany został w 1511 roku. Obiekt jest drewniany, jednonawowy, konstrukcji zrębowej, pokryty gontem, oszalowany. Obok znajduje się dzwonnica, drewniana z 1 poł. XIX. W pobliżu znajduje się drewniany zabytkowy spichlerz konstrukcji zrębowej. Wzniesiony został na planie prostokąta, parterowy, niepodpiwniczony, jednonętrzowy, nakryty jest dachem dwuspadowym.

Z Rajbrotu udamy się asfaltową drogą, która prowadzi w kierunku wzgórza Paprotna. Po drodze zejdziemy ścieżką w lewo i udamy się na cmentarz nr 303.

Cmentarz nr 303 - Rajbrot. Jest on zlokalizowany na granicy pól uprawnych i lasu, ok. 100 m od drogi. Na wprost znajduje się murowana kapliczka. Na cmentarz wchodzi się od wschodniej strony masywną kamienną bramą z przyporami. Brama zamykana jest dwoma żeliwnymi, wysokimi skrzydłami o ażurowej konstrukcji. Cmentarz ma kształt prostokąta o ściętych narożach i cały otoczony jest murem z kamieni. Na środku cmentarza znajduje się wysoka, murowana z pełnego kamienia kolumna zakończona również kamiennym krzyżem.

Od cmentarza pójdziemy na azymut przez las do drogi wiodącej z Żegociny do Muchówki. Po lewej stronie, przy końcu, powinniśmy natknąć się na cmentarz nr 304.

Cmentarz nr 304 - Łąka Górna. Jest to niewielki cmentarz o powierzchni 380 m. Zbudowany jest na planie prostokąta ogrodzonego kamiennymi słupami z drewnianym płotem. Wyjście jest przez murowaną bramę nakrytą drewnianą pergolą. W narożniku cmentarza znajduje się zachowana w dobrym stanie kamienna kapliczka słupowa. Na cmentarzu pochowano 25 Austriaków, 76 Prusaków oraz 60 żołnierzy armii rosyjskiej.

Cmentarz ten jest ostatnim punktem naszej wycieczki. Z niego udamy się drogą asfaltową na pobliską stację benzynową, gdzie będzie nas czekał autokar.

Wykorzystano:

- Informator wydany przez Urząd Gminy w Żegocinie z 2014 r.
- Wikipedię
- własną kronikę zdobywcy odznaki Szlakami Cmentarzy Wojskowych I Wojny Światowej